

KOULUTUSPOLIITTINEN OHJELMA

Esitys liittohallitukselle 11/2022.

1) SIVISTYS ON SUOMALAISEN YHTEISKUNNAN PERUSTA

Sivistys on Vihreille nuorille itseisarvo. Hyvinvoivassa ja demokraattisessa yhteiskunnassa jokaisella on oikeus sivistykseen. Aidosti maksuton, yhdenvertainen ja riittävällä rahoituksella turvattu koulutusjärjestelmä on yksi pohjoismaisen hyvinvointivaltion kulmakivistä. Siksi oikeus siihen tulee kirjata perustuslakiin. Koulutusjärjestelmämme mahdollistaa kaikille taustasta, varallisuudesta tai elämäntilanteesta riippumatta mahdollisuuden oppia kansalaisen perustaitoja sekä valmiuksia tulevaan. Jokaiselle on turvattava aito mahdollisuus löytää ja toteuttaa itselleen mielekästä koulutuspolkua, kehittyä yksilönä sekä ylläpitää sivistystään ja osaamistaan läpi elämän.

Suomalaisen yhteiskunnan tavoitteena on oltava koulutuksellinen tasa-arvo. Se ei kuitenkaan toteudu niin pitkään, kun vanhempien koulutustaso ja perheen sosioekonominen asema määrittävät nuorten koulutuspolkuja. Koulutuksen periytyvyyteen on pystyttävä puuttumaan jo varhaiskasvatuksesta lähtien. Maksuton toinen aste ja opiskelijoiden tuen kehittäminen ovat olleet askel oikeaan suuntaan koulutuksen eriarvoistumisen pysäyttämiseksi. Suunnan kääntäminen vaatii kuitenkin paitsi korulauseita, myös tahtoa ja lisäresursseja.

Jokaisella koulutusasteella varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin ja vapaalla sivistystyöllä on yhteiskunnassa oma, tärkeä roolinsa. Kasvatus, hoito ja opetus tukevat lasten ja nuorten huoltajia ja perheitä, lisäävät hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta sekä antavat avaimet itsenäiseen ja kriittiseen ajatteluun. Kehittämiskohteita löytyy kaikilta koulutusasteilta: koulutuspolitiikan tulee olla intersektionaalisesti feminististä sekä antirasistista. Alueelliseen ja oppilaitosten väliseen eriarvoistumiseen on puututtava. Vähemmistökielten asemaa on parannettava ja lasten ja nuorten oikeus omaan kieleen turvattava. Kasvatus ja -opetusalan ammattilaisille on maksettava työstään työn arvoinen ja työn vaatavuutta vastaava palkka.

Vaadimme seuraavia toimenpiteitä sivistysvaltion kehittämiseksi, koulutuksen tason nostamiseksi sekä koulutuksellisen yhdenvertaisuuden edistämiseksi:

- Taataan suomalaisten sivistyksellisten perusoikeuksien toteutuminen nyt ja tulevaisuudessa kirjaamalla maksuton koulutus perustuslakiin.
- Vahvistetaan kasvatuksen, koulutuksen sekä tieteen, tutkimuksen ja korkeakoulutuksen rahoitus pohjaa. Taataan tieteen sekä korkeakoulujen autonomia.
- Ennaltaehkäistään ja puututaan alueelliseen ja koulujen väliseen eriarvoistumiseen esimerkiksi positiivisen erityiskohtelun rahoituksella.
- Varataan erityisopetukseen riittävät resurssit kaikilla koulutusasteilla. Erityisopetuksen kynnys on oltava matala ja avun piiriin päästävä kohtuullisessa ajassa. Panostetaan oppilas- ja opiskelijahuollon sekä oppimisen tuen palveluiden saavutettavuuteen ja

- 43 riittävyteen. Riittäviin ja laadukkaisiin tukitoimiin panostamalla taataan jokaiselle
44 oppilaalle turvallinen kasvuympäristö sekä turvataan henkilöstön jaksaminen.
- 45 • Pidetään ryhmäkoot maltillisena määrittämällä niille kansallisesti sitovat ylärajat
46 varhaiskasvatuksessa.
 - 47 • Taataan jokaiselle lapselle ja nuorelle oikeus kaikin puolin turvalliseen ja terveelliseen
48 kasvu- ja oppimisympäristöön.
 - 49 • Digitaalisten oppimateriaalien osalta siirrytään vapaasti hyödynnettävään muotoon
50 tutkimustieto ja lasten ikä- sekä kehitystaso huomioiden. Huomioidaan oppilaiden ja
51 opiskelijoiden toiveet painettujen ja digitaalisten oppimateriaalien suhteen.
 - 52 • Huomioidaan sukupuolisensitiivisyys ja normikriittisyys kaikessa opetusmateriaalissa.
53 Tuodaan niihin liittyviä sisältöjä nykyistä vahvemmin osaksi opettajankoulutusta.
54 Siirrytään pois cis-heteronormatiivista kasvatuksesta.
 - 55 • Kiinnitetään opettajankoulutuksessa paremmin huomiota ekologiseen ja eettiseen
56 elämäntapaan ohjaamiseen, lasten ja nuorten monikulttuurisen tietoisuuden
57 kehittämiseen sekä rasismin ja syrjinnän ehkäisyyn. Tarjotaan ammattilaisille riittävät
58 tiedot ja koulutusta sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuudesta.
 - 59 • Tarjotaan opettajille ja muille ammattilaisille aito mahdollisuus ylläpitää ja kehittää
60 osaamistaan osallistumalla täydennyskoulutukseen. Jokaiselle on laadittava
61 henkilökohtainen koulutus- ja kehityssuunnitelma. Koulutukseen pääsy on turvattava
62 sijaisilla.
 - 63 • Lisätään ja tarjotaan opetushenkilökunnalle sekä muulle henkilöstölle
64 täydennyskoulutusta sukupuolen ja seksuaalisen moninaisuudesta sekä kehotunne- ja
65 seksuaalikasvatuksesta.
 - 66 • Huolehditaan siitä, että seksuaalikasvatusta antavat koulutetut ammattilaiset kaikilla
67 kasvatusta- ja opetusasteilla riittävin resurssein.
 - 68 • Maksetaan kasvatusta- ja opetusalan ammattilaisille työstään työn arvoinen ja työn
69 vaatavuutta vastaava palkka.
 - 70 • Maksetaan lukuvuoden päättyessä määräaikaisessa työsuhteessa olleille myös kesän ajalta
71 palkka riippumatta siitä, palaako viranhaltija kesäksi töihin.
 - 72 • Luodaan ja varmistetaan mahdollisuus opiskella saamen, karjalan ja romanin kieliä sekä
73 viittomakieliä läpi koko koulupolun varhaiskasvatuksesta korkeakouluun. Hyödynnetään
74 etäyhteyksiä siellä, missä ryhmäkoot muuten jäisivät liian pieniksi. Taataan opetukseen
75 riittävät resurssit ja varmistetaan laadukkaiden ja nykyaikaisten oppimateriaalien
76 saatavuus.
 - 77 • Lisätään yleistä tietoisuutta saamelaisista, karjalaisista ja romaneista sisällyttämällä näitä
78 ryhmiä koskevia sisältöjä opetussuunnitelmaan.
 - 79 • Tarjotaan viittomakielen kursseja peruskoulussa ja toisella asteella, huomioiden erityisesti
80 viittomakieltä äidinkielenään käyttävät.
 - 81 • Huomioidaan monikulttuurisuus entistä paremmin kasvatuksessa ja koulutuksessa
82 kaikilla asteilla.
 - 83 • Tuetaan maahanmuuttajataustaisten ja muiden aliedustettujen ryhmien, myös ei-
84 oppivelvollisten, pääsyä toisen asteen koulutukseen ja korkeakoulutukseen.

86 **2) LAADUKAS VARHAISKASVATUS ON JOKAISEN LAPSEN OIKEUS JA KOULUTUKSEN PERUSPILARI**

87 Laadukkaan varhaiskasvatuksen merkitys ja hyöty niin yksilölle kuin koko yhteiskunnalle on
88 kiistaton. Sen tehtävänä on edistää lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä sekä oppimista
89 yhteistyössä lapsen huoltajien kanssa. Laadukas varhaiskasvatusta ehkäisee syrjäytymistä ja edistää
90 lasten yhdenvertaisuutta sekä tasa-arvoa. Niillä tiedoilla ja taidoilla, joita opitaan varhaisvuosina,

91 on pitkälle kantava vaikutus. Varhaiskasvatuksessa luodaan pohja jatkuvalle oppimiselle, lapsen
92 osallisuudelle sekä aktiiviselle toimijuudelle yhteiskunnassa.

93

94 Laadukas varhaiskasvatus tuottaa positiivisia vaikutuksia lapsen kokonaisvaltaiselle kehitykselle
95 ja koko yhteiskunnalle. Kaikkein keskeisimmät kehitykselliset muutokset ja kasvut tapahtuvat jo
96 ennen kouluikää. Laadukkaalla varhaiskasvatuksella on tutkitusti pitkäkestoisia, positiivisia
97 vaikutuksia lapsen sosiaalisiin taitoihin, kouluvalmiuksiin ja menestykseen opinnoissa.

98

99 Kansainvälisiä oppimistuloksia arvioitaessa on ilmennyt, että varhaiskasvatukseen osallistuneet
100 lapset suoriutuvat paremmin matematiikassa ja lukemisessa. Laadukas varhaiskasvatus ehkäisee
101 tehokkaasti lasten syrjäytymistä ja tasoittaa sosioekonomisten ryhmien eroja oppimistuloksissa
102 sekä vahvistaa yhdenvertaisuutta.

103

104 Vaadimme seuraavia toimenpiteitä varhaiskasvatuksen laadun parantamiseksi:

105

- 105 • Pidetään lapsen subjektiivisesta varhaiskasvatusoikeudesta kiinni.
- 106 • Kielletään yksityisen varhaiskasvatuksen voitontavoittelu perusopetuksen tavoin.
- 107 • Poistetaan varhaiskasvatusmaksut asteittain.
- 108 • Turvataan varhaiskasvatuksen resurssit, työolot ja -rauha sekä pätevien
109 varhaiskasvatuksen opettajien riittävyys laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutumiseksi.
- 110 • Tarkastellaan henkilöstömitoitusta ja suhdelukuja tunti- ja lapsiryhmätasolla nykyisen
111 päiväkotitason sijaan. Pidetään suhdeluvut maltillisina lasten edun varmistamiseksi ja
112 henkilöstön työhyvinvoinnin edistämiseksi.
- 113 • Poistetaan varhaiskasvatusasetuksesta suhdeluku 1/13. Asetuksella säädetään, kuinka
114 monta kolme vuotta täyttäneitä, enintään viisi tuntia päivässä varhaiskasvatuksessa olevaa
115 lasta ryhmässä voi olla yhtä kasvatusvastuussa olevaa henkilöä kohti. Nykyinen suhdeluku
116 on ongelmallinen, sillä ryhmässä osa lapsista vaihtuu päivittäin. Lisäksi samaa paikkaa
117 käyttävät lapset ovat samaan aikaan läsnä, mikä ei ole tarkoituksenmukaista. Näin
118 voitaisiin välttyä tarpeettomilta suhdelukuylyityksiltä ja vaihtuvuus vähenisi.
- 119 • Tarjotaan kaikille tulevaisuudessa varhaiskasvatuksen opettajaksi hakeutuville opinto-
120 oikeus kandidaatin sekä maisterin tutkintoon. Mikäli yliopisto ei tarjoa erillistä
121 varhaiskasvatuksen maisteriohjelmaa, voidaan opinto-oikeus tarjota muista sopiviksi
122 katsotuista maisteriohjelmista.
- 123 • Turvataan uusien varhaiskasvatuksen pätevyysvaatimusten toteutuminen Suomessa 2030
124 lähtien.
- 125 • Nostetaan varhaiskasvatuksen osallistumisastetta. Tavoitellaan EU:n asettamaa
126 varhaiskasvatuksen osallistumisen tavoitetta, eli 96 % 3-vuotiaista oppivelvollisuuskoulun
127 alkuun.
- 128 • Saatetaan voimaan kaksivuotinen esiopetus.
- 129 • Tehdään seksuaalikasvatuksesta varhaiskasvatussuunnitelmassa läpileikkaava teema.
130 Tarjotaan seksuaalikasvatuksen yhteydessä jokaiselle turvataitokasvatusta.
- 131 • Tuetaan saamen-, karjalan- romanin- ja viittomakielisten lasten omakielisyyttä jo ennen
132 varhaiskasvatusta. Perustetaan uusia kielipesiä ja lisätään kielipesätoiminnan resursointia
133 toiminnan riittävyyden ja laadukkuuden takaamiseksi.
- 134 • Yhtenäistetään oppimisen tuki varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle sekä korkeakouluihin
135 saakka.

136

137 **3) YHDENVERTAINEN, MONIPUOLINEN JA MAKSUTON PERUSKOULU LUO POHJAN**
138 **OIKEUDENMUKAISELLE JA KESTÄVÄLLE YHTEISKUNNALLE**

139 Perusopetuksessa jatketaan varhaiskasvatuksessa aloitettua tärkeää tehtävää. Hyvin
140 resurssoidulla perusopetuksella varmistetaan toimiva koulupolku ja tarjotaan oppilaille
141 tarvittavat taidot siirtyä toiselle asteelle. Riittäväillä resursseilla varmistetaan, että tasa-arvoa
142 pystytään perusasteella edistämään. Merkittävää on esimerkiksi sukupuolittuneiden rakenteiden
143 purkaminen, heikommassa asemassa olevien oppilaiden huomioiminen sekä riittävien
144 perustaitojen takaaminen jokaiselle oppilaalle.

145
146 Erityisesti oppivelvollisuuden laajentamisen yhteydessä on huomioitava, että oppilaat saavat
147 riittävästi ohjausta ja jokaisella on tarvittavat tiedot ja taidot toiselle asteelle siirtymistä varten.
148 Perusasteen ohjaus- ja tukipalveluiden toimivuudesta on huolehdittava ja erityisesti huomiota on
149 kiinnitettävä nivelvaiheisiin, kuten ala-asteelta yläasteelle siirtymiseen ja perusasteelta toiselle
150 asteelle siirtymiseen. Huomiota on kiinnitettävä oppilaiden taustan vaikutukseen
151 kouluvalintoihin sekä eri taitojen sukupuolittumiseen, kuten poikien huonompaan lukutaitoon.

152
153 Vaadimme seuraavia toimenpiteitä turvallisemman, yhdenvertaisemman ja nykyaikaisemman
154 peruskoulun luomiseksi:

- 155 • Varmistetaan riittävät resurssit esimerkiksi hillitsemällä ryhmäkokoja ja takaamalla
156 pätevä opetushenkilöstö.
- 157 • Säädetään opettajamitoitus peruskouluihin.
- 158 • Kiinnitetään erityistä huomiota ohjaus- ja tukipalveluihin ja varmistetaan niiden
159 tosiasiallinen riittävyys.
- 160 • Taataan opettajille riittävät keinot koulun työrauhan takaamiseksi.
- 161 • Tarkastellaan oppilaitosten sisäänottoa alueittain. Taataan jokaisen oppilaan oikeus
162 kohtuullisen pituiseen koulumatkaan. Edistetään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta
163 lähikouluperiaatteen avulla. Kehitetään alueellisesti suunniteltua oppilaaksiottoa, joka
164 edistäisi heterogeenisten oppilasryhmien muodostamista. Ehkäistään alueellista ja
165 koulujen välistä eriarvoistumista tukemalla päiväkotien ja koulujen toimintaa positiivisen
166 erityiskohtelun keinoin.
- 167 • Kohdistetaan rahallista tukea alueille, joilla on esimerkiksi matala koulutusaste, paljon
168 työttömyyttä, vieraskielisiä tai vähävaraisia perheitä.
- 169 • Selvitetään numeroarvioinnin tarpeellisuutta ja sen vaikutusta oppilaiden
170 oppimismotivaatioon sekä yhdenvertaisuuteen.
- 171 • Tasapuolistetaan tuntimääriä siten, että kavennetaan mahdollisuutta koulukohtaisten
172 lisätuntien pitämiseen. Opetussuunnitelmaa tulisi pystyä toteuttamaan kaikille samoilla
173 opetustunneilla, eikä oppilaita saisi asettaa eriarvoiseen asemaan koulun ja/tai kunnan
174 resursseista riippuen. Huomioidaan samalla erityispainotusluokkien toimintaedellytysten
175 turvaaminen.
- 176 • Lopetetaan sukupuolittaminen esimerkiksi oppiaineiden yhteydessä sekä yleisesti
177 oppilaitosten arjessa. Sukupuolisensitiivisyys ja normikriittisyys huomioidaan kaikissa
178 opetusmateriaaleissa ja niihin liittyviä sisältöjä sisällytetään nykyistä vahvemmin osaksi
179 opettajankoulutusta. Niin ohjauksessa kuin opetuksessakin kiinnitetään erityistä huomiota
180 oppiaineiden sukupuolittuneisuuden vähentämiseen. Mahdollistetaan jokaiselle lapselle ja
181 nuorelle oman identiteettinsä toteuttaminen ilman ennakkoluuloja.
- 182 • Vahvistetaan seksuaalikasvatuksen osuutta perusopetuksessa. Painotetaan
183 suostumuksellista kanssakäymistä. Tarjotaan tunne- ja turvataitokasvatusta osana
184 seksuaalikasvatusta.
- 185 • Tarjotaan aamu- ja iltapäiväkerhotoimintaa sekä koulupäivän jälkeistä harrastustoimintaa
186 tasapuolisesti ympäri Suomen sitä tarvitseville siten, että se on kaikille saavutettavaa.
- 187 • Säilytetään lähiopetus kaiken opetuksen lähtökohtana. Lähiopetuksella turvataan
188 kasvatuksen ja koulutuksen tärkeitä perustehtäviä, kuten yhteiskunnallista socialisaatiota.

189 Etäopetusta voidaan hyödyntää niin perusasteella kuin toisellakin asteella silloin, kun se
190 on pedagogisesti oppilaiden edun kannalta perusteltavissa. Esimerkiksi harvinaisemmissa
191 kielissä etäopetusta voidaan hyödyntää.

- 192 • Kannustetaan monipuoliseen kielten opiskeluun sekä sen aloittamiseen jo varhaisessa
193 vaiheessa. Tarjotaan läpi maan mahdollisimman laaja kielivalikoima.
- 194 • Uudistetaan uskonnonopetusta siten, että opetus perustuu yhteiselle katsomusaineelle,
195 johon sisältyy oman uskonnon opetusta sitä haluaville oppilaille.
- 196 • Sisällytetään opetussuunnitelman perusteisiin saamelaisia, karjalaisia, romaneja ja
197 viittomakielisiä koskevaa opetusta esimerkiksi historiassa ja yhteiskuntaopissa.
- 198 • Taataan jokaiselle oppilaalle oikeus turvalliseen ja sisäilmaltaan puhtaaseen
199 oppimisympäristöön. Oppilaitosten ja oppimistilojen tulee olla oppilaille saavutettavia ja
200 turvallisia niin psyykkisesti, fyysisesti kuin sosiaalisesti.
- 201 • Taataan opettajille aito mahdollisuus ylläpitää ja kehittää ammattitaitoaan osallistumalla
202 täydennyskoulutukseen. Jokaiselle opettajalle tulee laatia henkilökohtainen koulutus- ja
203 kehittymissuunnitelma. Sijaisten riittävästä saatavuudesta on huolehdittava
204 kouluttautumisen aikana. Selvitetään opettajien osaamistilanteen nykytilaa ja
205 mahdollisuutta hyödyntää opettajarekisteriä opettajien osaamisen ylläpitämisessä.

206
207

208 ***4) RESURSOITU JA YLEISSIVISTÄVÄ TOINEN ASTE TAKAA VALMIUDET YHTEISKUNNALLISEEN*** 209 ***KANSALAISUUTEEN JA JATKO-OPINTOIHIN***

210 Toisen asteen koulutuksella viitataan peruskoulun jälkeisiin opintoihin ammatillisessa
211 oppilaitoksessa tai lukiossa. Toinen aste on avainasemassa, kun tavoitellaan yhdenvertaisia
212 jatkokoulutusmahdollisuuksia sekä väestön korkeampaa koulutustasoa.

213
214 Ammatillisen koulutuksen ytimessä on opiskelijan ammatillisen osaamisen kehittyminen sekä
215 aktiivinen kansalaisuus. Vaikka ammatillinen koulutus vastaa omalta osaltaan työelämän
216 osaamistarpeisiin, tulee sen ennen kaikkea tukea nuorta matkalla kohti työelämää tai myöhempiä
217 opintoja. Lisärahoitusta on kohdistettava ammatillisen koulutuksen sekä lähiopetukseen että
218 oppimisen tuen palveluihin etäopetuksen osuuden kasvattamisesta huolimatta.
219 Ammatillisesta oppilaitoksesta valmistuneilla tulee olla yhtäläiset mahdollisuudet hakea korkea-
220 asteen opintoihin.

221
222 Lukio on yleissivistävä koulutus, jonka tehtävänä on antaa yhteiskunnassa tarpeellisia tietoja ja
223 taitoja, sekä kasvattaa yhteiskunnallisesti aktiivisia toimijoita. Lukiokoulutuksesta luonteva
224 seuraava askel on opinnot korkeakoulussa. Lukiokoulutusta, ja koko toista astetta, kehitettäessä
225 on olennaista muistaa, että opiskeluaika itsessäänkin on arvokas vaihe nuoren elämässä.
226 Koulutuksen painopistettä tulee siirtää entistä vahvemmin kohti yleissivistävyyttä, pois jatkuvasta
227 ylioppilaskirjoituksiin panostamisesta.

228
229 Vaadimme seuraavia toimenpiteitä toisen asteen yleissivistävyyden ja yhdenvertaisuuden
230 kehittämiseksi:

- 231 • Korjataan lukioiden rahoitusmallia siten, että vuotuinen leikkauspaine poistuisi, ja ettei se
232 ohjaisi lukioita optimoimaan opiskelijavalintojaan. Lopetetaan lukiokoulutuksen
233 keskimääräisestä yksikköhinnasta tehtävät vuosittaiset vähennykset ja nostetaan
234 yksikköhinta vastaamaan todellisia kustannuksia.
- 235 • Varmistetaan, ettei opiskelijoita käytetä korvaamaan varsinaisia työntekijöitä ja heidän
236 työpanostaan työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa. Opiskelijoilla on oikeus riittävään

- 237 ohjaukseen ja vastuun opiskelijan ohjauksesta tulee olla selkeä sekä oppilaitokselle että
238 työpaikalle.
- 239 • Kehitetään aktiivisesti oppisopimuskoulutusta ja parannetaan sen tunnettavuutta.
 - 240 • Huolehditaan toisen asteen opiskelijoiden yhdenvertaisuudesta korkeakouluopinnoissa.
 - 241 • Kevennetään ylioppilaskirjoituksiin valmistautumista. Kehitetään kokeita mittaamaan
242 aidosti kypsyyttä muistin ja ulkoaoppimisen sijaan. Lasketaan kirjoitettavien aineiden
243 vähimmäismäärä takaisin neljään aineeseen.
 - 244 • Kiinnitetään erityistä huomiota ylioppilaskirjoituksiin kohdistuvaan
245 valmennuskurssitoimintaan ja sen karsimiseen.
 - 246 • Huolehditaan lukiokoulutuksen yleissivistävyyden säilymisestä. Annetaan nuorille aikaa ja
247 tukea tulevaisuutensa pohdintaan eikä veloiteta tekemään pitäviä
248 tulevaisuudensuunnitelmia lukiokoulutuksen alussa.
 - 249 • Kannustetaan kielten sekä taito- ja taideaineiden opiskeluun muuttamalla
250 korkeakoulujen valintaperusteita siten, että ne tunnistavat paremmin kielitaitoa sekä
251 taito- ja taideaineissa osoitettua osaamista.
 - 252 • Tarkastellaan ja selvitetään mahdollisuuksia käyttää taito- ja taideaineiden lukiodiplomeita
253 osana opiskelijavalintoja sekä korvata mahdollisesti kirjoitettava aine diplomilla.
254 Tarkastelussa on kuitenkin pidettävä kiinni kaikkien korkeakouluun hakeutuvien
255 yhdenvertaisuudesta toisen asteen koulutuksesta riippumatta.

256
257 Kaikille peruskoulun päättävälle nuorille on taattava koulutuspaikka toiselta asteelta.
258 Oppivelvollisuuden pidentämisen myötä kaikkien nuorten tulee suorittaa toisen asteen tutkinto.
259 Onkin tärkeää, että tutkinto mahdollistaa todellisen korkeakouluopintokelpoisuuden ja valmiudet
260 opiskeluun korkeakouluissa niin ammatillisesta oppilaitoksesta kuin lukiosta valmistuneille.
261 Toisella asteella tehtävät valinnat eivät saa sulkea ovia myöhemmiltä opinnoilta.

262
263 Oppivelvollisuuden pidentäminen luo ammatillisille oppilaitoksille ja lukioille uudenlaisia
264 haasteita. Meidän tulee taata riittävät opetuksen ja opiskelijahuollon resurssit, jotta jatkossakin
265 toiselta asteelta valmistuu eri alojen ammattilaisia sekä aktiivisia kansalaisia. Toisella asteella
266 tulee toteutua aidosti maksuton toinen aste niin, että opintojen kannalta välttämättömät
267 työvälineet ja oppimateriaalit ovat opiskelijalle maksuttomia.

268
269 Vaadimme seuraavia toimenpiteitä yksilöllisen opiskelupolun turvaamiseksi toisella asteella ja
270 opintojen nivelvaiheissa:

- 271 • Mahdollistetaan monipuolinen kurssivalikoima ja yksilölliset opintopolut kaikille toisen
272 asteen opiskelijoille.
- 273 • Taataan riittävä lähiopeus huolehtimalla riittävästä resursseista. Yhdenvertaistetaan
274 yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen lähiopeusta lisäämällä lähiopeusta
275 ammatillisella toisella asteella.
- 276 • Turvataan jokaiselle opiskelijalle pääsy tarvitsemaansa henkilökohtaiseen ohjaukseen.
277 Vahvistetaan opiskelijahuollon ja opinto-ohjauksen resursseja. Kehitetään ohjaus- ja
278 tukipalveluiden yhteyttä julkiseen terveydenhuoltoon ja hyvinvointialueisiin siten, että
279 yhteistyö on toimivaa ja tehokasta.
- 280 • Huolehditaan riittävästä resursseista oppimisen tuen palveluihin, jotta jokaisella
281 opiskelijalla on riittävät tiedot ja taidot hakeutua haluamalleen työ- tai opintopolulle.
- 282 • Kehitetään nivelvaiheen tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta (TUVA) niin, että
283 jokaisella opiskelijalla on aidosti mahdollisuus kehittää tarvitsemiaan opiskelu- ja
284 elämänhallintataitojaan, sekä löytää sopiva jatko-opiskelupaikka toiselta asteelta.

285

286 **5) KORKEAKOULUTUS TAKAA HYVINVOINTIVALTION KUKOISTAMISEN NYT JA TULEVAISUUDESSA**

287 Suomalaisen korkeakoulujärjestelmän tulee jatkossakin koostua strategisilta tavoitteiltaan
288 erilaisista, ammatillisesti tai tieteellisesti suuntautuneista, demokraattisesti toimivista
289 oppilaitoksista.

290
291 Ammattikorkeakoulujen ensisijaisena tehtävänä on vastata työelämän ja sen kehittämisen
292 vaatimuksiin sekä tarjota opetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin.

293 Ammattikorkeakoulutuksessa sovelletaan parasta mahdollista tutkimustietoa ammattilaisten
294 koulutukseen eri aloille tiiviissä yhteistyössä työelämän kanssa.

295
296 Yliopistojen tehtävänä on puolestaan edistää vapaata tutkimusta sekä tieteellistä ja taiteellista
297 sivistystä. Yliopistot mahdollistavat laadukkaan tutkimuksen ja antavat tutkimukseen perustuvaa
298 ylintä opetusta. Yliopistokeskukset voivat täydentää yliopistokenttää alueilla, joilla ei ole omaa
299 yliopistoa.

300
301 Korkeakoulukenttä tarvitsee toimintaedellytystensä turvaamiseksi työrauhaa, autonomiaa sekä
302 menetettyjen resurssien palauttamista. Ennen kuin nämä toimintaedellytykset on taattu, ei
303 korkeakoulupolitiikan voida odottaa toimivan ratkaisuna muihin yhteiskunnan ongelmakohtiin.
304 Korkeakoulujen henkilökunta, tutkijat ja opiskelijat ansaitsevat kaikki eheän ja vakaan pohjan,
305 jolta ponnistaa.

306
307 Vaadimme seuraavia toimenpiteitä suomalaisen korkeakoulutuksen kehittämiseksi,
308 opiskelijoiden aseman kohentamiseksi sekä tieteen, tutkimuksen ja tutkijoiden aseman
309 parantamiseksi:

310

311 **Opiskelijat**

- 312 • Säilytetään maisterintutkinto yliopistojen perustutkintona. Parannetaan ylemmän
313 ammattikorkeakoulutuksen tunnettavuutta muuttamalla YAMK-tutkinto ylemmän
314 ammattikorkeakoulututkinnon nimen mukaiseksi maisteriksi (AMK).
- 315 • Poistetaan EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden lukukausimaksut.
- 316 • Myönnetään kansainvälisille opiskelijoille pysyvä oleskelulupa valmistumisen myötä.
317 Korkeakoulutuksen ja korkeakouluun hakeutumisen tulee olla maksuttomana kaikille
318 opiskelijoille.
- 319 • Otetaan käyttöön Students at Risk -apurahajärjestelmä, joka mahdollistaa sotaa
320 pakenevien opiskelijoiden opintojen jatkumisen.
- 321 • Huomioidaan työelämä osana opintoja muun muassa opintoneuvonnan sekä
322 urasuunnittelun ja -neuvonnan keinoin. Järjestötoiminnasta, kansalaistoiminnasta sekä
323 korkeakoulujen hallinnon opiskelijaedustajana toimimisesta tulee olla mahdollista saada
324 opintopisteitä.
- 325 • Taataan jokaiselle opiskelijalle oikeus vähintään yhteen harjoittelutukeen opinto-oikeuden
326 aikana. Laajennetaan harjoittelutuki koskemaan kaikkia korkeakouluopiskelijoita.
- 327 • Varmistetaan, että harjoittelusta maksetaan opiskelijalle osaamista vastaavaa palkkaa, ja
328 että työnantajalle on kannattavaa palkata harjoittelijoita.

329

330 **Opiskelijavalinnat**

- 331 • Taataan nuorelle oikeus välivuosiin. Poistetaan ylioppilailta hakuvelvoite toimeentulotuen
332 saamiseksi. Otetaan käyttöön välivuotta vietäville suunnattu koulutusseteli avoimiin
333 korkeakouluopintoihin käytettäväksi.
- 334 • Järjestetään korkeakoulujen opiskelijavalinnat pääsääntöisesti valinta- tai
335 soveltuvuuskokeilla, tai erilaisten näyttöreittien, kuten pääsykoekurssien, perusteella.
336 Valintojen tulee olla ensisijaisesti toisen asteen opintomenestyksestä riippumattomia.
337 Niillä aloilla, joilla toisen asteen tutkinnon painottaminen on aidosti perusteltua, voidaan
338 jatkossa hyödyntää enenevässä määrin myös todistusvalintaa.
- 339 • Kehitetään valinta- ja soveltuvuuskokeita siten, että ne mittaisivat ulkoa oppimisen sijaan
340 hakijan motivaatiota ja soveltuvuutta kyseisen alan korkeakouluopintoihin. Kokeet eivät
341 saa vaatia pitkää valmistautumista eikä korkeakouluun hakeminen saa olla hakijalle liian
342 kuormittavaa.
- 343 • Panostetaan korkeakoulujen väliseen yhteistyöhön valinta- ja soveltuvuuskokeissa sekä
344 erilaisilla näyttöreiteillä.
- 345 • Varmistetaan, että valintakoemateriaalit ovat saatavilla maksuttomasti.
- 346 • Kehitetään valintakokeita niin, ettei eriarvoistaville valmennuskursseille ole enää tarvetta.
- 347 • Luovutaan ensikertalaisikiintiöstä ja pienennetään ylioppilastodistuksella valittavien
348 korkeakouluopiskelijoiden määrää maksimissaan 20 prosenttiyksikköön valittavan alan
349 kokonaisopiskelijamäärästä.
- 350 • Jatketaan todistusvalinnan vaikutusten seurantatyötä ja tarkennetaan pisteytystyökaluja.
351 Vähennetään todistusvalinnassa tarkasteltavien aineiden määrää viidestä neljään.
- 352 • Taataan ammatillisista oppilaitoksista valmistuneille yhtäläiset mahdollisuudet hakea ja
353 päästä korkea-asteen opintoihin. Selvitetään mahdollisuuksia ammatillisessa
354 koulutuksessa kartoitetun osaamisen paremmasta tunnistamisesta korkeakoulujen
355 yhteisvalinnoissa.
- 356 • Lisätään erilaisia kevyitä MOOC-kursseja (*Massive Open Online Course*) valintaväylinä
357 tutkinto-ohjelmiin. Kannustetaan tutkinto-ohjelmia yhteistyöhön yli korkeakoulurajojen
358 yhteisten valintaväylien kehittämiseksi
- 359 • Pidetään avoimen yliopiston opintojen väylän kautta otettavien opiskelijoiden määrä
360 pienenä. Pääsykokeissa hyödynnetään mahdollisimman laajasti aiemmin opittua tietoa
361 sekä ilmaisena ja avoimena verkossa olevia aineistoja.
- 362 • Helpotetaan siirtohakua yli tutkinto-ohjelma-, korkeakoulu- ja yliopisto-
363 ammattikorkeakoulurajojen. Tuetaan korkeakouluopintoja yli dualimallin rajojen.
364

365 **Korkeakoulut ja niiden rahoitus**

- 366 • Kasvatetaan korkeakoulutettujen määrä niin, että yli puolet ikäluokasta saa
367 korkeakoulutuksen.
- 368 • Kasvatetaan korkeakoulujen koulutusmääriä ja samalla rahoitusta siten, ettei koulutuksen
369 laatu kärsi.
- 370 • Pidetään jatkossakin huolta korkeakoulujen laajasta autonomiasta.
- 371 • Muutetaan yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmallia siten, että se painottaa
372 valmistuneiden tutkintojen sijaan suoritettuja opintopisteitä ja laadullisia mittareita. Näitä
373 mittareita ovat esimerkiksi koulutuksen laatu, laadullinen työllistyminen, kestävyys ja
374 vastuullisuuskysymysten huomioiminen, korkeakoulujen välinen yhteistyö sekä
375 kansainvälistyminen.
- 376 • Varmistetaan, että rahoitusmalli ja valtiolliset tutkimusrahoituksen kanavat tukevat
377 tasapuolisemmin eri tieteenaloja.

- 378 • Kannustetaan korkeakouluja myös omaan varainhankintaan kattamaan julkisen
379 rahoituksen ylittäviä kuluja. Yksityinen rahoitus ei kuitenkaan saa vaarantaa tieteen tai
380 opetuksen objektiivisuutta tai määrittää korkeakoulussa tehtävän tutkimuksen
381 painopistettä.
- 382 • Tiivistetään erityisesti samalla paikkakunnalla sijaitsevien korkeakoulujen välistä
383 yhteistyötä soveltuvilta osin, korkeakouluyhteisöjä kuunnellen. Yhteistyötä voidaan lisätä
384 esimerkiksi yhteisellä kielikurssitarjonnalla, parantamalla korkeakoulujen kirjastojen
385 opiskelijoille tarjoamia palveluita sekä kehittämällä tilojen ja tukipalveluiden
386 yhteiskäyttöä.
- 387 • Huomioidaan ohjelmien koon ja tuottavuuden sijaan niiden kulttuurinen, tieteellinen ja
388 tutkimuksellinen arvo sekä opiskelijoiden edun mukaiset siirtymäajat
389 korkeakoulutarjonnan karsimista pohdittaessa .
- 390 • Korostetaan globaalin vastuun sekä sosiaalisen, ekologisen ja kulttuurisen kestävyuden
391 teemoja kaikessa korkeakoulujen toiminnassa. Globaalin vastuun ja kestävyuden teemat
392 näkyvät läpileikkaavina kaikissa tutkinnoissa, alan omia näkökulmia painottaen.
393 Korkeakoulujen tulee tavoitella aktiivisesti hiilineutraaliutta viimeistään vuoteen 2030
394 mennessä.
- 395 • Vahvistetaan kriittisen ja vapaan perustutkimuksen rahoitusta, sillä se muodostaa
396 yliopistoissa tehtävän tieteen ytimen.
- 397 • Kasvatetaan julkista tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoitusta vähintään 4 % BKT:sta
398 vuoteen 2030 mennessä. Jatketaan tämän jälkeen määrätietoista rahoitustason kasvatusta.
- 399 • Parannetaan apurahatutkijoiden asemaa ja tuodaan heitä aktiivisesti lähemmäs
400 korkeakouluyhteisöjä. Taataan apurahatutkijoille korkeakouluyhteisön jäsenille kuuluvat
401 edut ja oikeudet, kuten kattava työttömyysturva sekä terveydenhuolto.
- 402 • Tehdään tieteen ja tutkimuksen rahoituksesta pitkäjänteisempää, tutkijoiden työsuhteista
403 kiinteämpiä ja lopetetaan sopimusten ketjuttaminen. Projektiluonteisen rahoituksen
404 sijaan siirretään rahoituksen painopistettä ennustettavampaan ja pitkäjänteisempään
405 suuntaan.
- 406 • Tehdään tieteestä ja tutkimuksesta alana vastavalmistuneille houkuttelevampi nostamalla
407 etenkin uransa alkuvaiheessa olevien tutkijoiden palkkoja.
- 408 • Pitäytydään niin korkeakoulujen kuin ylioppilas- ja opiskelijakuntien sijoitustoiminnassa
409 kaikin puolin kestävässä sijoituskohteissa.

410
411 Ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijat ovat järjestäytyneet opiskelija- ja ylioppilaskunniksi
412 – opiskelijaliikkeeksi. Opiskelijaliike toimii paitsi opiskelijoiden edunvalvojana myös
413 opiskelijoiden äänenä korkeakouluyhteisöistä aina kansainväliselle tasolle saakka. Opiskelijaliike
414 on historian saatossa muokannut suomalaista yhteiskuntaa merkittävästi
415 opiskelijaystävällisempään, solidaarisempaan ja kansainvälisempään suuntaan.
416

417 **Opiskelijaliike**

- 418 • Taataan opiskelijoille edustus kaikilla korkeakoulun sisäisen päätöksenteon tasoilla.
419 Tuodaan kaikkien yliopistojen hallintoon tasakolmikantamalli, jossa ovat edustettuina
420 yhdenvertaisesti professorit, muu henkilökunta sekä opiskelijat hallinnon kaikilla tasoilla
421 ja päätöksenteon kaikissa vaiheissa. Varmistetaan opiskelijaedustus kaikilla
422 ammattikorkeakoulujen hallinnon tasoilla.
- 423 • Uudistetaan yliopistolaki korkeakoulujen sisäisen työilmapiirin parantamiseksi ja
424 vahvistamiseksi. Palautetaan uudistuksen myötä yliopistojen kollegiaalinen päätöksenteko

- 425 ja demokratia. Uudelleenarvioidaan lainsäädäntöprosessin yhteydessä säätiöyliopistojen
426 tarkoituksenmukaisuutta ja kannattavuutta.
- 427 • Säilytetään ylioppilaskuntien automaatiojäsenyys.
 - 428 • Taataan AMK:n opiskelijakuntien toiminta myöntämällä julkista rahoitusta siten, että
429 jokaiselle opiskelijakunnalle taataan resurssit vähintään yhden työntekijän palkkaamiseen
430 sekä korkeakoulun kokoon sidottu lisäresurssi. OKM:lta ja AMK:lta tulevan rahoituksen
431 tulee olla pitkäjänteistä, ennustettavaa ja toimintaa tukevaa.
 - 432 • Varmistetaan opiskelijakuntien rahoituksen pitkäjänteisyys ja pysyvyys korkeakoulun
433 rahoitusmallin ja rahoitustason mahdollisista muutoksista riippumatta.
 - 434 • Pyritään monikielisyyteen korkeakouluyhteisöjen ja ylioppilas- ja opiskelijakuntien
435 toiminnassa.
 - 436 • Taataan ei-suomenkielisille tai -ruotsinkielisille ja kansainvälisille opiskelijoille
437 mahdollisuus osallistua opiskelija- ja ylioppilaskunnan sekä korkeakoulun
438 päätöksentekoon yhdenvertaisina yhteisön jäseninä.
 - 439 • Panostetaan kaksi- ja monikielisyyteen kansallisella lisäresursoinnilla korkeakouluille,
440 josta osa suunnataan ylioppilas- ja opiskelijakuntien toiminnan kehittämiseen.
 - 441

442 **6) MAHDOLLISTETAAN TÄYSIPÄIVÄINEN OPISKELU JA KEHITETÄÄN OPISKELIJOIDEN HYVINVOINTIA**

443 Opiskelu on opiskelijan työtä. Opintotuki ei ole koulutuspoliittinen ohjausväline, vaan opiskelijan
444 toimeentulon takaaja. Opintotuen uudistaminen tulee tehdä osana suomalaisen sosiaaliturvan
445 kokonaisuudistusta – uudistusta kohti vastikkeetonta perustuloa. Ennen tämän toteutumista on
446 opiskelijoiden toimeentulokuilua kurottava umpeen akuuteilla toimenpiteillä
447 opintotukijärjestelmään.

448
449 Opintotuen aktiivisella kehittämisellä on tärkeä rooli opiskelijuuden mahdollistajana. Asumisen
450 ja elämisen kustannukset kattava opintotuki on tärkeä tekijä koulutuksen eriarvoistumisen
451 torjunnassa. Siksi opintotuen tulee taata mahdollisuudet täysipäiväiseen opiskeluun niin suurten
452 kuin pienempienkin paikkakuntien korkeakouluissa.

453
454 Matkalla kohti perustuloa tulee toteuttaa seuraavat toimenpiteet opiskelijoiden toimeentulon
455 parantamiseksi:

- 456 • Korotetaan opintorahaa välittömästi 100 eurolla. Pidetään opintotuki sidottuna indeksiin.
457 Nostetaan opintorahan määrää lähivuosina kohti aidosti elämiseen riittävää ja
458 täysipäiväisen opiskelemisen mahdollistavaa tukimuotoa.
- 459 • Luovutaan korkeakouluopiskelijoiden opintotuen kaksiportaisuudesta.
- 460 • Luovutaan opintotuen vaatimasta vuosittaisesta vähimmäissuoritusvaatimuksesta.
461 Poistetaan tukikuukausien yläraja ja palautetaan korkeakouluopiskelijoiden ikuinen
462 opinto-oikeus.
- 463 • Poistetaan sairausloman ajan opintojen enimmäismäärä.
- 464 • Taataan nuorille ja opiskelijoille oikeus kesälomaan. Kehitetään opintotukijärjestelmää
465 niin, että se kattaa jo ennen perustulon toteutumista myös kesäajan toimeentulon.
- 466 • Siirretään opintotuen hallinnollinen vastuu Opetus- ja kulttuuriministeriöstä muun
467 sosiaaliturvan yhteyteen Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön alle.
- 468 • Varmistetaan jatkossakin opiskelijoille mahdollisuus täydentää toimeentuloaan
469 opintolainalla. Opintolainan ei pitäisi kuitenkaan olla opiskelijan pääasiallinen
470 tulonlähde, eikä se saa olla edellytys toimeentulotuen saamiselle.
- 471 • Määritetään opintolainan korkotasolle katto.

- 472 • Luovutaan yhteisellä vuokrasopimuksella asunnon vuokranneiden asumistuen
473 ruokakuntakohtaisuudesta.
- 474 • Siirrytään opintojen seurannassa yksittäisten suoritusten laskemisesta ongelmien
475 juurisyiden löytämiseen ja opiskelijan tukemiseen. Luovutaan opintotuen viiveellisestä
476 takaisinperinnästä. Luodaan järjestelmä opintosuoritus- ja tulovalvonnan tueksi, jossa
477 opiskelijat voivat reaaliaikaisesti seurata tulojaan ja opintopistekertymiään.
- 478 • Tuetaan paremmin erilaisissa elämäntilanteissa olevia, kuten perheellisiä, opiskelijoita
479 joustavoittamalla opintotuen myöntämistä ja tutkinnon suoritusajankoja yksilöllisempään
480 suuntaan.
- 481 • Korotetaan korkeakouluopiskelijoiden ateriatuen tasoa ja sidotaan aterian
482 enimmäishinnan nosto samanaikaiseen ateriatuen nostoon. Poistetaan ateriatuen rajoitus
483 yhteen ateriaan päivässä ja varmistetaan jatkossakin mahdollisuus käyttää ateriatukea
484 opiskelijalounaan mukaan otettaviin annoksiin.
- 485

486 **Opiskelijoiden hyvinvointi:**

- 487 • Nostetaan YTHS:n rahoitus kestäväälle tasolle. Haetaan lisärahoitus kasvattamalla valtion
488 rahoituksesta siten, ettei korkeakouluopiskelijoiden maksutaakka kasva. Lyhyellä
489 aikavälillä lyhennetään YTHS:n jonoja lisärahoituksella etenkin mielenterveyspalveluihin,
490 suun terveyteen sekä seksuaaliterveyteen.
- 491 • Varmistetaan, että jokaisella korkeakoulupaikkakunnalla on opiskelijoihin erikoistunut
492 sosiaalityöntekijä, joka tekee tiivistä yhteistyötä opiskelijaterveydenhuollon kanssa.
- 493
- 494
- 495 • Säädetään opintopsykologimitoitus. Opintopsykologeja on oltava vähintään yksi 2000
496 perustutkinto-opiskelijaa kohden ja heidän on tehtävä tiivistä yhteistyötä YTHS:n sekä
497 hyvinvointialueen ennaltaehkäisevän mielenterveystyön palveluiden kanssa.
498 Varmistetaan, että jokaisessa korkeakoulussa on opiskelijoiden saavutettavissa kuraattori,
499 opinto-ohjaaja sekä erityisopettaja opiskelijoiden kohtaamia oppimisen ja opiskelun
500 pulmatilanteita varten.
- 501 • Kehitetään korkeakoulujen liikuntapalveluita niin, että ne täyttävät valtakunnallisten
502 korkeakoululiikunnan suosituksen vähimmäistason. Liikuntapalveluiden tulee olla
503 helposti saavutettavia ja niiden on palveltava erilaisten käyttäjien tarpeita
- 504 • Tehdään Kela-pätevöittävästä psykoterapeuttikoulutuksesta maksutonta. Taataan
505 psykoterapeuttien maanlaajuinen riittävyys uusilla koulutusvastuilla.
- 506 • Toteutetaan terapiatakuu. Tunnistetaan lyhytterapian asema virallisena hoitomuotona
507 palvelujärjestelmässämme.
- 508

509 **7) JATKUVA OPPIMINEN**

510 Jatkuvassa oppimisessa on tärkeä rooli niin yksilön sivistyksellisten oikeuksien, yhteiskunnan
511 kuin työnantajienkin kannalta. Sen merkitys on jatkuvasti kasvussa yhteiskunnassa alati
512 muuttuvan ja yhä erilaisempaa osaamista vaativan työelämän edessä. Samalla on olennaista
513 muistaa jatkuvan oppimisen sivistyksellinen merkitys yksilölle – mahdollisuus kehittää itseään ja
514 saada sivistyksellisiä elämyksiä.

515

516 Osaamisen päivittämisestä on tehtävä uusi normi, jonka mahdollistavat työssäkäyville työnantajat
517 ja syystä tai toisesta työelämän ulkopuolella oleville yhteiskunta. Merkittävimpana jatkuvan

518 oppimisen alustana ovat avoimet yliopistot ja avoimet ammattikorkeakoulut, jotka tarjoavat eri
519 alojen opetusta oppimista ja tutkintoja tukevin kokonaisuuksina. Jatkuvaa ja elinikäistä
520 oppimista on tuettava ja mahdollistettava sekä työelämän että sosiaaliturvajärjestelmän toimesta.

521
522 Kehitetään jatkuvan oppimisen järjestelmää seuraavilla toimenpiteillä:

- 523 • Taataan avoimen yliopiston ja avoimen ammattikorkeakoulun rahoitus. Erotetaan
524 rahoitus tutkintokoulutuksesta erilliseksi jatkuvan oppimisen rahoitukseksi.
- 525 • Tehdään avoimen korkeakoulun opetuksesta maksutonta vailla korkeakoulututkinta
526 oleville.
- 527 • Varmistetaan, etteivät jatkuvan oppimisen kustannukset kasaannu yksilöille. Luodaan
528 työnantajille keinoja tukea työntekijöiden osaamisen ja sivistyksen
529 kehittämismahdollisuuksia esimerkiksi koulutussetelin käyttönotolla.
- 530 • Turvataan työttömyysetuuksien piirissä olevien opiskelun edellytykset iästä riippumatta.
- 531 • Avataan eri alojen opetusta avoimeen yliopistoon. Panostetaan jatkuvasti auki oleviin ja
532 omaan tahtiin suoritettaviin kursseihin. Hyödynnetään esimerkiksi laajoja avoimia MOOC-
533 verkkokursseja jatkuvan oppimisen alueellisen kattavuuden takaamiseksi.
- 534 • Parannetaan jatkuvan oppimisen saavutettavuutta kaikilla tasoilla aina järjestelmien
535 käytettävyydestä tiedon saantiin.
- 536 • Huolehditaan, että jatkuvan oppimisen nimissä avoimessa korkeakoulussa suoritett
537 opintopisteet ovat aina sisällytettävissä korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin.
- 538 • Tunnistetaan non-formaali oppiminen ja osaaminen paremmin osana myös jatkuvaa
539 oppimista
- 540 • Selvitetään ja luodaan toimenpidesuunnitelma jatkuvan oppimisen kattavuuden
541 lisäämiseksi.
- 542 • Puretaan eriarvoistavia rakenteita ja kiinnitetään erityistä huomiota koulutuksen
543 ulkopuolelle jääviin ryhmiin.

544

545 **8) VAPAA SIVISTYSTYÖ JA KULTTUURI**

546 Vapaa sivistystyö pitää ytimessään ihmisen oman halun oppia ja kehittyä. Kansalaisopistoilla on
547 merkittävä yhteiskunnallinen rooli eriarvoistumisen vähentämisessä. Ne saavat koulutuksen ja
548 uuden oppimisen piiriin ihmisiä, jotka muuten jäävät esimerkiksi korkeakoulutuksen
549 ulkopuolelle.

550

551 Kirjastot ovat sekä sivistysvaltion kivijalka että kruununjalokivi. Ne tarjoavat kohtaamispaikan,
552 elämyksiä ja mahdollisuuden oppia uutta. Kirjastot ovat merkittävä tekijä myös
553 lukutaitokasvatuksessa. Kirjastojen on säilyttävä lähipalveluna myös syrjäseuduilla. Tähän
554 voidaan hyödyntää esimerkiksi laajalla alueella palvelevia kirjastoautoja.

555

556 Kansalaisopistot ovat keino oppia ja kehittyä formaalin koulujärjestelmän ulkopuolella.
557 Kansalaisopistotoimintaa on tarjottava kattavasti ympäri Suomen.

558

559 Tuetaan vapaata sivistystyötä, kulttuuria ja kirjastopalveluita seuraavilla toimenpiteillä:

- 560 • Vahvistetaan vapaan sivistystyön ja muun muassa taiteen perusopetuksen rahoitusta.
561 Lisätään vapaan sivistystyön taloudellista ja alueellista saavutettavuutta esimerkiksi
562 kuntien tarjoamilla kurssiseteleillä

- 563
- 564
- 565
- 566
- 567
- 568
- 569
- 570
- 571
- 572
- 573
- Pidetään huolta kirjastojen maksuttomuudesta, saavutettavuudesta sekä resursseista. Taataan kirjastoille mahdollisuudet pitää yllä monipuolista ja korkealaatuista kokoelmatarjontaa.
 - Panostetaan kirjastojen ja koulujen yhteistyöhön ja dialogiin. Mahdollistetaan kaikille koululaisille kirjastovierailuja, vaikka lähikirjastoon olisikin matkaa.
 - Tuodaan kirjastoautot kaupunkien asuinalueille ja lähiöihin tukemaan lasten ja nuorten lukutaidon kehittymistä myös loma-aikoina
 - Pidetään kiinni korkeakoulujen kirjastoista. Laajennetaan korkeakoulukirjastojen kävijäkuntaa tekemällä niistä entistä saavutettavimpia myös korkeakoulu yhteisöjen ulkopuolisille.